

Культурологічні тексти як ресурс у формуванні комунікативної компетентності з мови іврит у ліцях України

Бакуліна Наталія Валеріївна, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу навчання мов національних меншин та зарубіжної літератури Інституту педагогіки НАПН України

natusya29@ukr.net

Курс «мова іврит» є одним із мовних курсів системи освіти України. Попри те, що освітні програми навчання мови іврит у школах України затверджено Міністерством освіти та науки України [1], проблема не розробленості змісту навчання та методичного забезпечення залишається актуальною на сучасному етапі реформування та модернізації освіти. Головним чином, не розробленим залишається зміст навчання мови іврит та єврейської літератури у ліцеї.

Під час констатувального етапу педагогічного експерименту з проблеми дослідження планової НДР на тему: «Методика компетентісно орієнтованого навчання мов та літератур національних меншин у ліцеї» було виявлено вкрай низький рівень сформованості комунікативної компетентності ліцеїстів, особливо рівня соціокультурної компетентності, яка нині посідає одне з ключових місць серед провідних освітніх компетентностей. Адже нині Концепція «Нова українська школа» визначає «обізнаність і здатність до самовираження в сфері культури» однією з ключових компетентностей у процесі розвитку якої, мають бути сформовані такі уміння:

«• використовувати досліджувану мову як засіб пізнання національної та світової культури, як засіб культурного самовираження;

• дотримуватися норм мовного етикету;

• оцінювати твори мистецтва, ділитися своїми враженнями від них;

• створювати тексти публіцистичного, художнього стилів, висловлюючи в них свої почуття й оцінки щодо навколишнього світу» [4].

Сформованість цих умінь, та відповідно даної компетентності у широкому сенсі, дозволить не лише виховати потребу до читання як джерела естетичного задоволення й емоційної рефлексії, інтерес до творів мистецтва, але й відкриє нові можливості до самопізнання, самовизначення, розширення міжкультурної комунікації та, головним чином, сприятиме розвитку особистості на засадах концептуального поняття «діалогу культур» [5], взаємоповаги та взаєморозуміння як центральної мети та результату освітнього процесу.

Тому, культурологічні тексти можуть стати одним із ефективних шляхів формування комунікативної компетентності ліцеїстів і провідних навчальних ресурсів компетентісно орієнтованого навчання мови іврит у ліцеї.

За визначенням сучасних мовознавців, текст – це «явище мовної та позамовної дійсності – складний феномен, який, крім того, що бере участь у комунікації, допомагає зберігати і передавати інформацію в просторі і часі, фіксує життя індивідів, є продуктом конкретної історичної епохи, формою існування культури, віддзеркаленням певних соціокультурних традицій» [2, с. 146].

Але крім того, що будь-який текст є джерелом культури, у методиці викладання іноземних мов та української мови як іноземної розрізняють тексти лінгвокраїнознавчого характеру (країнознавчі, прецедентні та культурологічні) та визначають критерії добору цих текстів для використання в освітній практиці, а саме: – автентичність (продукується в середовищі, мова якого вивчається); – країнознавча насиченість (обсяг лінгвокраїнознавчих відомостей у тексті); – актуальність (сучасне та актуальне для студента інформативне наповнення); – типовість (систематичне відтворення в типових комунікативних ситуаціях) [3]. Ці типи текстів різних видів і жанрів мистецтва є дієвими навчальними ресурсами у процесі формування комунікативної компетентності, адже в освітньому процесі вони виступають в якості зразка монологічного і діалогічного мовлення, використання

морфолого-синтаксичних і лексико-граматичних конструкцій в їх природному оточенні, основою для побудови самостійного висловлювання, являють собою приклад функціонального стилю (розмовного, наукового, газетно-публіцистичний, офіційно-ділового).

Водночас для занурення в іншомовну культуру доцільно використовувати саме культурологічні тексти, які відображають різні типи культур. Так, Х. Хамерлі, відомий мовознавець, автор моделі аналізу іншомовної культури, виділяє такі типи культур: 1) інформаційну (фактичну) – знання історії, географії, загальних відомостей, якими володіє типовий представник суспільства; 2) поведінкову – особливості взаємин у суспільстві, норми, цінності, розмовні формули, мова тіла (bodylanguage); 3) традиційну – художні цінності [6, с. 277]. Відповідно до цього для формування комунікативної компетентності у процесі навчання мови іврит і, зокрема, обізнаності та здатності до самовираження у сфері культури, мають бути дібрані тексти про культуру як сукупність духовних цінностей суспільства, яка поєднує в собі науку, освіту, літературу, мистецтво, моральний уклад життя та світогляд.

За допомогою роботи з культурологічними текстами здобувачі освіти поглиблюватимуть як знання щодо національно-культурних особливостей єврейського народу, так і полікультурні аспекти існування світу, культурних моделей, соціально-історичних процесів розвитку суспільства, усвідомлюватимуть взаємопов'язаний характер міжетнічних стосунків і взаємовпливу культур, виховуватимуться у просторі взаєморозуміння, поваги та злагоди. Робота з культурологічними текстами на уроках мови іврит у ліцеї може також стати чудовим поштовхом для подальшої дослідницької та творчої діяльності ліцеїстів, а саме написанні наукових учнівських робіт, підготовки презентацій, виставок, участі у різноманітних проектах культурологічної та мистецтвознавчої спрямованості.

Використана література

1. Бакуліна Н. В., Щербак О. Д., Яковлева О. М. Мова іврит. 10-11 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання (рівень стандарту). Київ, 2017. URL : <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>
2. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики. Київ : Академія, 2004. 344 с.
3. Галка Ю. М. Викладання української мови як іноземної у лінгвокраїнознавчому аспекті. URL : <http://www.kmp.fl.kpi.ua/uk/node/45>
4. Нова українська школа : концептуальні засади реформування середньої школи / Міністерство освіти і науки України. Київ, 2016. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
5. Пассов Е. И. Терминосистема методики, или Как мы говорим и пишем. Санкт-Петербург : Златоуст, 2009. 124 с.
6. Туркевич О. Особливості використання культурологічних текстів у процесі навчання української мови як іноземної. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. 2008. Вип. 3. С. 277–280.